

16490
NSVL RAHANDUSMINISTEERIUM
ÕPPEASUTUSTE VALITSUS

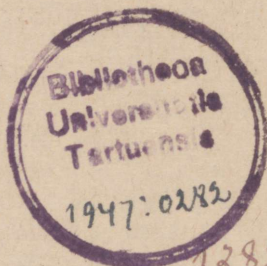
A. ŠVEDSKI

RIIKLIKE
MAJANDUSORGANISATSIOONIDE JA
ETTEVÕTETE KASUMIST ERALDAMISED

NSVL RAHANDUSMINISTEERIUMI ÕPPEASUTISTE
VALIISUSE POOLT LUBATUD ÕPPERAAMATUNA
NSVL RAHANDUSMINISTEERIUMI KURSUSTEVÕR-
GULE JA RAHANDUSTEHNİKUMIDELE

TÖLKINUD
E. JUUSE

RK „RAKENDUSTRÜKISTE KIRJASTUS”
TALLINN, 1946.

12825

A-16490

Vastutav toimetaja M. Sikk.

A. Шведский. Отчисления от прибылей Государственных хозяйственных организаций и предприятий.

На эстонском языке.

Ladumisele antud 9. XII 1946. Trükkimisele antud 7. II 1947. Paber 61×86 sm.

Trükiarv 600. Trükitähti trükipoognas 49 645. Arvutuspoognaid 3,3.

Trükipoognaid 2,75. MB-02073. Tellimise nr. 38.

Graafikatööstus „Oktoober“, Tallinn, Tartu mnt. 49.

SISSEJUHATUS

NSVL rahvamajandus areneb kõrvalekaldumatult laiendatud sotsialistliku taastootmise põhimõttel. Aastast aastasse teostatakse uusi ehitusi, lahendatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid ettevõtteid ning kasvavad riigi põhifondid (hooned, ehitused, masinad, sisseseaded, transport). Rööbiti sellega toimub kulunud varade asendamine uutega ja kulunud varade osaline taastamine (kapitaalremont).

Laiendatud sotsialistliku taastootmise finantseerimise põhiallikaiks on rahvamajandusharude tulud ja akumulatsioonid.

Sotsialistliku akumulatsiooni alusel, ilma orjastavate krediitide ja välislaenu deta muutis Nõukogude rahvas Lenini-Stalini partei juhtimisel maha jäänud Venemaa rekordiliselt lühikese ajaga võimsaks industriaal- ja kolhoosiriigiks.

Suure Isamaasõja aastail oli tööstuse, transpordi, kaubanduse ja põllumajanduse sotsialistlik akumulatsioon põhiliseks ja kindlaks allikaks kaitsevajaduste ja rahvamajanduse edasise arendamise finantseerimiseks minevate ressursside saamisel.

Sotsialistliku majanduse ettevõtete ja organisatsioonide akumulatsioonid laekuvad valitsuse poolt kindlaksmääratud osas eelarvesse käibemaksu näol. Riikliku ettevõtete akumulatsiooni ülejäänud osa moodustab tema kasumi, mis suunatakse plaani piires tootmise laiendamiseks. Kuid kasumi jäägid, mis ületavad plaanijärgseid tootmise laiendamise tarvidusi, kantakse üle eelarvesse kasumist eraldamiste näol.

Neis rahvamajanduse harudes, kus käibemaksul on suur osatähtsus, on kasumist eraldamine abivahendiks akumulatsiooni ümberjaotamisel, mis võimaldab võtta eelarvesse üksikute ettevõtete akumulatsioonide nende tööde isearasusi arvestades.

Neis rahvamajanduse harudes, kus käibemaksu osatähtsus ei ole suur, on kasumist eraldamine koguni akumulatsiooni ja ümberjaotuse põhimooduseks eelarve kaudu.

Tööstustoodete väljalaskehinnad määratakse valitsuse poolt kindlaks plaani korras ja neid ei saa ettevõtte muuta oma äranägemisel. Seepärast oleb tegelik kasumimäär plaanijärgsete ülesannete täitmise astmest ettevõtte poolt omahinna alandamise ja toodangu väljastamise suurendamise alal. Mida suuremal määral alandatakse toodangu omahinda, seda rohkem (käibe-

maksu moodustava akumulatsiooni osa muutmata jätmisel) kasvab ettevõtte kasum ja järelkult seda rohkem on ettevõtetel võimalusi kasumi arvel katta oma plaanijärgseid kulutusi. Ja vastupidi, kui ettevõtte ületas plaaniga antud omahinna, siis saab ta vähem kasumit kui plaanis oli ette nähtud, mis toob kaasa (käibemaksu moodustava akumulatsiooni osa muutmata jätmisel) ettevõtte rahalise olukorra halvenemise.

Kindlaksmääratud kord akumulatsiooni moodustamiseks ja ümberjaotamiseks on seega majandusliku arvelduse kindlustamise oluliseks teguriks.

KASUMIST ERALDAMISTE SÜSTEEM MAJANDUSLIKU ÜLESEHITAMISE MITMESUGUSTEL ETAPPIDEL

Kuni 1930. a. maksureformini laekusid maksed eelarvesse, mis teostati riiklike ettevõtete kasumilt, nii kasumi maksustamise (tulumaks) korras kui ka riigituludesse eraldamiste korras.

Riiklike ettevõtete kasum jagunes järgmiselt:

(protsentides üldkasumi summale)

Mahaarvamiste ja eraldamiste liigid	Tööstus- ette- võtted	Kaubanduslikud ettevõtted kaasa arvatud aktsiaseltsid)	
		liidulise alluvusega	vaba- riiklikud
Tulumaks	20,0	20,0	20,0
Eraldamised riigituludesse	38,0	•	•
Eraldamised kõrgemaile tehnilisile õppe- asutustele	2,8	—	—
Eraldamised tööliste ja teenijate olu- korra parandamise fondi	9,0	2,0	8,0
Eraldamise pikaajalise krediteerimise panka	20,0	8,0	—
Eraldamised põhifondi	10,0	—	—
Eraldamised premeerimise fondi	0,2	0,2	0,2
Eraldamised reservkapitaliks	—	8,0	8,0
Muud eraldamised		Erilubade põhjal	
Divident	—	Ülejääk Ülejääk	

* Eraldamiste määr määrati kindlaks finantsorganite poolt kokkuleppel kaubanduslike ettevõtetega.

Riiklikud tööstusettevõtted tasusid oma kasumilt tulumaksu 20% suuruses ja eraldasid riigituludesse ning kutsetehniliseks hariduseks — 40,8%. Riiklikud kaubandusettevõtted tasusid kasumilt tulumaksu 20% suuruses; peale selle olid nad kohustatud eraldama osa oma kasumist riigituludesse.

Rööbiti eraldamistega riigituludesse teostati eraldamised pikaajalise krediteerimise panka:

tööstusettevõtted 20% suuruses ja kaubanduslikud ettevõtted 8% suuruses puhtalt kasumilt.

1930. a. maksureform ühendas kõik maksed, mis teostati riiklike ettevõtete poolt kasumilt, ühtseks eraldamiseks kasumist.

1930. a. 2. septembri seaduse järgi kõik riiklikud isemajandavad ettevõtted olid kohustatud eraldama osa kasumist riigituludesse.

Eraldamiste määr määrati kindlaks lähtudes kasumist, mis ettevõttele antud aasta finantsplaani järgi oli ette nähtud (plaanijärgsest kasumist), 81% suuruses — tööstus- ja põllumajandusettevõtetele, ning 84% suuruses — kaubandusettevõtetele. Kuid operatsiooniaasta jooksul ei kannud ettevõtte eelarvesse mitte kogu kasumist eraldamise summat, mis antud aasta finantsplaaniga oli ette nähtud, vaid ainult 85% sellest summast (ülejäanud 15% jäi aasta lõpuni ettevõttele reserviks). Pärast möödunud operatsiooniaasta bilansi kinnitamist määrati kindlaks lõplik eraldamise määr kasumilt, mis kinnitatud bilansi järgi oli välja arvestatud, ja teostati maksete ümberarvestus.

Isemajandamise kindlustamise ja sisemiste akumulatsioonide suurendamise ülesanne maa sotsialistlikuks industrialiseerimiseks nõudis maksureformiga kindlaksmääratud kasumitelt eelarvesse eraldamiste korra läbiviimist.

ÜK(b)P Keskkomitee pleenum juhtis 1930. a. detsembris tähelepanu vajadusele seada iga organisatsiooni kulud otsesesse sõltuvusse tootmis- ja finantsplaani täitmisest. Vastavalt neile juhistele 3. septembril 1931 antud määrus „Eraldamistest riigituludesse riiklike ettevõtete kasumilt“ näeb ette suurema osa kasumi jätmise majandusorganite korraldusse käibevahendite täiendamiseks ja kapitaalehituste finantseerimiseks. Sama määrus muutis ära garanteeritud finantseerimise eelarvest, mis vähendas majandusorgani huvi oma akumulatsioonide plaani täitmise alal ning suurendas majandusorgani vastutust oma normaaltegevuse kindlustamise osas.

Eelarvesse eraldamise kindlate protsentide asemel kehtestati diferentseeritud protsendid olenevalt ettevõtte vajadusest ressursside järele ja tema oma tulude suuruselt.

Kasumist eraldamiste määrade järgi jagunesid ettevõtted järgmistesse gruppidesse:

Jrk. nr.	Ettevõtete kategooriad	Kasumist eraldamise %
1.	Eelarve korras finantseeritavad ettevõtted, kelle omatulud ei kata ressursside vajadusi	10
2.	Ettevõtted, keda ei finantseerita eelarve korras:	
	a) kelle omatulud katavad ressursside vajadused (ilma ülejäägita)	10
	b) kelle omatulud ületavad ressursside vajadused	üle 10 kuni 81
3.	Ettevõtted, kellele finantsplaanist ei näe ette kulutusi kapitaalehitusteks või oma käibevahendite juurdekasvuks	81

Ühes sellega kehtestas 1931. a. 3. septembri määrus kasumist eraldamiste korra möödunud kvartali tegelikult kasumilt, mitte aga jooksva aasta plaanijärgselt kasumilt, nagu see oli varem kindlaks määratud. Seejuures kandsid ettevõtted endiselt eelarvesse aasta jooksul mitte kogu kasumist eraldamiste summa, vaid ainult 85% sellest summast: lõplik maksete summa eelarvesse määrati kindlaks nagu 1930. a. 2. septembri seadusega aasta möödumisel aastaaruande bilansi alusel.

1938. a. alates on kasumist eraldamiste praktikas tehtud mõningaid muudatusi:

a) alates 1. jaanuarist 1938 (toiduainetetööstuse alal alates 1937. a.) kõrgendati kasumist eraldamiste ülemmäära 81 protsendilt 98 protsendile. See kõrgendus oli tingitud sellest, et Kesktäitevkomitee ja NSVL RKN määrusega 19. aprillist 1936. a. kaotati kasumist eraldamine tööliste ja teenistujate olukorra parandamine fondi (9%), mis asendati eraldamisega ettevõtte direktori fondi (2% kasumilt kinnitatud plaani piires ja 50% üle plaani saadud kasumilt). Samuti muudeti kasumist eraldamine põhifondi suurendamiseks (10%). Neis tingimustes kaotas kasumist eraldamiste ülemmäär eelarvesse — 81% — oma majandusliku tähtsuse.

Suure Isamaasõja algul katkestati ressursside maksimaalse mobiliseerimise eesmärgil tarbimise vajaduste finantseerimiseks, mis kerkisid esile sõja ajal, kasumist eraldamine ettevõtte direktori fondi. Sellega seoses tõuseb ettevõttel, kelle tulude ja kulude bilanssis ei nähta ette mingisuguseid kulutusi kapitaalehitusteks ja oma käibevahendite suurendamiseks, kasumist eraldamiste ülemmäär eelarvesse 100%-ni;

b) kaotati 15%lise reservi moodustamine. Nagu juba tähendatud, ettevõtte kandis 1931. a. 3. septembri seaduse järgi aasta jooksul, kuni aasta

kasumisumma selgumiseni, riigi eelarvesse ainult 85% maksmisele kuuluvaist maksetest, kuna ülejäänud 15% jäeti talle kuni aasta lõpuni reserviks.

Ettevõtete finantseerimise paremaksuutmisel, eriti neile oma käibevahendite jaotamisel langes ära vajadus säilitada 15%-list reservi. Reserv löi ebavõrdsed tingimused ettevõtetele, kes omavad ülemääraseid vahendeid ja ettevõtetele, keda finantseeritakse eelarve korras ja kes ei oma ülemääraseid käibevahendeid. Majandusorganitele reserve jätmise otstarbetus on silmas peetud 1940. a. ja järgmiste aastate riigieelarve seaduses;

c) samuti võeti revideerimisele eelarvesse eraldamise kord möödunud kvartali tegelikult kasumilt. Selle asemel määrati, et kvartali jooksul teostab ettevõtte eraldamisi eelarvesse summas, mis on ette nähtud antud kvartali kohta kinnitatud tulude ja kulude bilansi, s. o. plaanijärgselt kasumilt ja kvartali möödumisel teostab maksete ümberarvestamisi tegelikult kasumilt. Ka NSVL RKN 1943. a. 11. detsembri määruse nr. 1795 põhjal kehtestati maksete kuuümberarvestused tegeliku kasumi järgi. Selline kord vastab täielikumalt rubla kontrollimise ülesandele majanduse organite poolt täidetud kogusliste ja omaduseliste näitajate järgi ja samal ajal peegeldab majandusorgani tegevuse tegelikke tagajärgi;

d) kooskõlas NSVL RKN ja ÜK(b)P KK 1941. a. 7. jaanuari määrusega „Abinõudest laiatarbekaupade ja toiduainete tootmise suurendamiseks kohalikust toorainest“ on linna ja rajooni alluvusega kohaliku tööstuse ettevõtetele kindlaks määratud eriline kord kasumist eraldamiseks.

KEHTIV PRAKTIKA KASUMIST EELARVESSE ERALDAMISEKS

a) Kasumist eraldamiste maksjad

Kasumist eraldamiste maksjaiks eelarvesse on liidu, vabariikliku ja kohaliku alluvusega riiklikud majandusorganisatsioonid, kel on iseseisev bilanss ja kes omavad õigust käsundada kasumit seaduse poolt kindlaksmääratud korras: trustid, kombinaadid, vabrikud, tehased, sovhoosid, varumiskontorid, kaubastud jt.

Maksed eelarvesse, mis teostatakse nende organisatsioonide ja ettevõtete poolt, arvestatakse liidu, vabariiklikku ja kohalikku eelarvesse vastavalt organisatsiooni või ettevõtte alluvusele.

Nende organisatsioonide ja ettevõtete alal, kes kuuluvad ühendite (trustide, peavalitsuste) koosseisu teostab arveldusi eelarvega kõrgemalseisev organisatsioon. Kui näiteks liidulise alluvusega ettevõtte kuulub trusti koosseisu ja viimane omakorda ministriumide peavalitsuse koosseisu, siis teostab arveldusi eelarvega peavalitsus kõigi tema ühendusse kuuluvate organisatsioonide ja ettevõtete kasumilt.

Organisatsioonide ja ettevõtete vastastikust suhet eelarvega näitab alljärgnev tabel:

Jrk. nr.	Ettevõtete ja organisatsioonide liigid	Kes esineb iseseisva kasumist eraldamiste maksjana	Missuguse finantsorganiga peetakse arveldusi	Missugusesse eelarvesse laekuvad maksed
1.	Liidulise tähtsusega ettevõtte, kes allub vahetult liidu ministereeriumile . . .	ettevõtte	NSVL Rahandusministeerium	Liidu
2.	Vabariikliku tähtsusega ettevõtte, kes allub vahetult vabariiklikule ministereeriumile	„	Vabariiklik Rahandusministeerium	Vabariiklikku
3.	Oblasti tähtsusega ettevõtte, kes allub vahetult oblasti täitevkomiteele või selle osakonnale	„	Oblasti rahandusosakond	Oblasti
4.	Linnalise tähtsusega ettevõtte, kes allub vahetult linna (rajooni) täitevkomiteele või selle osakonnale	„	Linna (rajooni) rahandusosakond	Linna (rajooni)
5.	Liidulise tähtsusega ettevõtte, trusteeeritud või mittetrusteeritud, kes kuulub liiduministeeriumi peavalitsuse või NSVL Ministrite Nõukogu juures asuvate peavalitsuste koosseisu . . .	Peavalitsus	NSVL Rahandusministeerium	Liidu
6.	Vabariikliku tähtsusega ettevõtte, trusteeeritud või mittetrusteeritud, kes kuulub vabariikliku ministereeriumi peavalitsuse või vabariikliku Ministrite Nõukogu juures asuva peavalitsuse koosseisu	„	Vabariiklik Rahandusministeerium	Vabariiklikku

Jrk. nr.	Ettevõtete ja organisatsioonide liigid	Kes esineb iseseisva kasumist eraldamiste maksjana	Missuguse finantsorganiga peetakse arveldusi	Missugusesse eelarvesse laekuvad maksed
7.	Liidulise tähtsusega trust, kes allub vahetula liidu ministeeriumile	Trust	NSVL Rahandusministeerium	Liidu
8.	Vabariikliku tähtsusega trust, kes allub vahetult vabariiklikule ministeeriumile	"	Vabariiklik Rahandusministeerium	Vabariiklikku
9.	Oblastilise tähtsusega trust, kes allub vahetult oblasti täitevkomiteele või selle osakonnale	"	Oblasti rahandusosakond	Oblasti
10.	Linnalise (rajoonilise) tähtsusega trust, kes allub linna (rajooni) täitevkomiteele või selle osakonnale	"	Linna (rajooni) rahandusosakond	Linna (rajooni)
11.	Liidulise tähtsusega trust, kes allub liiduministeeriumi peavalitsusele või Ministrite Nõukogu juures asuvale peavalitsusele	Peavalitsus	NSVL Rahandusministeerium	Liidu
12.	Vabariikliku tähtsusega trust, kes allub vabariikliku ministeeriumi peavalitsusele või vabariikliku Ministrite Nõukogu juures asuvale peavalitsusele	"	Vabariiklik Rahandusministeerium	Vabariiklikku

Tabelis näidatud majandusorganisatsioonid nimetatakse edasisel käsitluses „iseseisvateks maksumaksjateks“. See nimetus ei tähenda käesoleval juhul, et organisatsioonid on kohustatud vahetult teostama kandeid eelarvesse. Kui näiteks iseseisva maksumaksjana esineb ministeeriumi peavalitsus, siis

see ei tähenda sugugi, et ta on kohustatud teostama kandeid eelarvesse oma arveldusarvelt. Peavalitsusel on õigus kasumist eraldamiste maksu tasumist peale panna temale alluvatele ettevõtetele, samuti võib ta võtta enda peale kogu kasumist eraldamiste maksu summa või selle osa tasumise.

Meie käsitluses tähendab mõiste „iseseisev maksumaksja“ seda, et organisatsioon teostab arveldusi eelarvega niihästi plaani kui ka tegelike tulemuste järgi temasse ühendatud operatiivüksuste kogu kasumi ja kahjumi summalt.

Näiteks, kui peavalitsuse koosseisus on kasumiga ja kahjumiga ettevõtteid, siis võetakse eelarvesse eraldamiste määra kindlakstegemisel arvesse ainult osa kasumist, mis jääb järele pärast üksikute ettevõtete plaanijärgsete kahjumite katmist.

Selline arvestamiskord, mida rakendatakse eriti ministeeriumi peavalitsuste juures, on tingitud sellest, et tulude ja kulude bilansi koostamisel määratakse ressursside vajadus kindlaks tervenisti peavalitsuse järgi selle tegevuse koondnäitajate põhjal, kuid alluvate ettevõtete vajadusi arvestatakse juba peavalitsuse enda poolt talle kindlaksmääratud normatiivide piires.

Sissenõudmise süsteem on sellisel kujul täielikus kooskõlas eelarvesse kasumist eraldamiste planeerimise metodoloogiaga.

Nagu nähtub tabelist võib üksikettevõtete kasumist eraldamise maksu maksjaks olla ainult sel juhul, kui ta vahetult ei allu oma süsteemi kõrgemale lülile; kui aga ettevõtte kuulub ühendi (trusti, peavalitsuse) koosseisu, siis teostab arvestusi eelarvega ühendus, kes on ka iseseisva kasumist eraldamiste maksu maksja.

Väliseks tunnuseks, mis tõendab organisatsiooni õigust teostada iseseisvalt kasumist eraldamist avaldusi eelarvega, on tema kohustus esitada vastavale rahandusorganile raamatupidamise aruanded ja bilansid. Tavaliselt organisatsioon, kes on kohustatud rahandusorganitele esitama raamatupidamise aruanded ja bilansid, teostab iseseisvalt kasumist eraldamiste arveldusi eelarvega.

b) Eelarvesse kandmisele kuuluvate kasumist eraldamiste määr ja tasumise kord

Isemajandamise tingimustes kinnitatakse igale ettevõttele kindlad materiaalsed ja rahalised ressursid, mis on vajalikud tootmisplaani täitmiseks. Ettevõttele eraldatakse oma käibevahendeid määrades, mis kindlustavad jooksvad normaalvajadused (minimaalne tooraine, materjalide, kütte, teostamata tootmise, poolfabrikaatide ja valmistoodangu tagavara). Ettevõtte ajutised vajadused, mis on põhjustatud tootmise ja realiseerimise erilistest tingimustest (hooajalised tootmiskulud, hooajalised toodangu tagavarad jt.), kindlustatakse laenatud käibevahenditega.

Tegutsevate ettevõtete töömahu kasv tingib käibevahendite alalise suurendamise vajaduse. Põhiallikaks oma käibevahendite täiendamiseks on majandusorganisatsioonidel ja ettevõtetel nende endi kasum. Eelarve ressursse suunatakse selleks otstarbeks ainult neil juhtumel, kui ettevõtte kasumisumma ja teised sisemised ressursid ei ole küllaldased tema vajaduste rahuldamiseks oma käibevahendite kasvu suurendamisel. Mis puttub uuesti asutatavasse riiklikesse ettevõtetesse ja majanduslikesse organisatsioonidesse, siis põhiallikaks nende käibevahendite moodustamiseks on eelarvelised assigneerimised. Majanduslike organisatsioonide ja ettevõtete vajadused laenatud käibevahendite suhtes rahuldatakse Riigipanga krediidi arvel.

Ettevõtte oma käibevahendite õigel normeerimisel (vajaduste määramisel) on suur rahvamajanduslik tähtsus: liigsete käibevahendite olemasolu ettevõtetel lõdvendab kokkuhoiurežiimi ja põhjusi võidelda toodangu omahinna alandamiseks, käibevahendite vähesus aga põhjustab seisakuid finantsmajanduses.

Oma tootmistegevuse protsessis teostab ettevõtte kooskõlas talle kinnitatud plaaniga kulutusi kapitalimahutusteks — kapitaalremondile, olemasolevate tootmisvahendite taastamisele ja laiendamisele ning uusehitusteks.

Kapitaalremondi finantseerimise allikaks on ettevõtte amortisatsioonifond, mis moodustub olemasolevate põhivarade väärtusest eraldamise arvel ja mis arvatakse kindlaksmääratud määras toodangu omahinda.

Kulutusi olemasolevate tööstuste rekonstrueerimiseks ja laiendamiseks finantseeritakse ettevõtte kasumi arvel, samuti eelarve ressursside süsteemi arvel. Tavaliselt on eelarveline finantseerimine täiendavaks allikaks, mis katab ettevõtte oma vahendite puudujäägi; erijuhtumel aga, mida põhjustavad ehituse eraomadused võtab eelarve endale suurema osa kapitalimahutuste finantseerimised, vabastades ettevõtte käibevahendid muudeks otstarveteks.

Kõik ressursid, mis on määratud kapitalimahutusteks, koondatakse nende päritolust olenemata (kasum, amortisatsioonifondid, eelarvelised vahendid, ressursid põhivarade likvideerimisest, mis on suunatud kapitaaltöödele ja teised vahendid, mis on saadud mobiliseerimise korras) pikaajaliste mahutuste pankadesse (Tööstuspanka, Kaubanduspanka, Keskkommunaalpanka, Põllumajanduspanka) ja suunatakse kapitalimahutusteks ainult nende pankade kaudu.

Üksikuil juhtumel jäetakse valitsuse loal osa ettevõtte kasumist tema käsutusse erilisteks vajadusteks. Nii näiteks jäetakse sovhoosides 30% kasumist kindlustusfondide moodustamiseks; ei teostata eraldamisi eelarvesse kasumitelt, mis on saadud ettevõtete poolt seoses laiatarbekaupade jäätmetest tootmisega jne.

Niisiis suunatakse suurem osa ettevõtte kasumist oma käibevahendite kasvule, kapitalimahutuste finantseerimisele ja abinõude kasutamisele, mis

on ette nähtud valitsuse eriliste lubadega, — ülejäänud osa kasumist kantakse riigituludesse kasumist eraldamise maksu näol.

Põhitunnuseks, mis määrab kasumist eraldamise määra riigituludesse, on seega ettevõtte vajadus ressursside järele ja allikate olemasolu nende katmiseks. Kasumi suurus iseendast ei või olla eelarvesse eraldamiste määra kindlakstegemise aluseks.

Dokumendiks, mis peegeldab rahas väljendatud kulutuste mahtu, mida ettevõtte vajab kindlaksmääratud tööplaani täitmiseks, samuti selleks saadavate ressursside määra ja vastastikust suhet eelravage, on ettevõtte tulude ja kulude bilanss (finantsplan).

Tulude ja kulude bilansi tulude ossa kuuluvad täielikult kõik ettevõtte tulud (laekumised toodangu realiseerimisest, mittetootmisliku iseloomuga tulud jne.).

Bilansi kulude ossa võetakse täielikult kõik kulutused tootmiseks ja toodangu turustamiseks, kulutused, mis ei ole arvatud toodangu omahinda, kulud elamu-kommunaalmajanduse alal, kulutused, mis on seoses põhifondide moodustamisega ja tootmise laiendamisega jne. Sellisel kujul kujutab endast tulude ja kulude bilanss ettevõtte laiendatud finantsplaani.

Finantsplan määratakse ettevõttele kõrgemalseisva lüli (trusti, peavalitsuse, ministeeriumi) poolt üheks aastaks ja kvartaalide järgi kooskõlas rahvamajanduse plaani aasta ja kvartaali näitarvudega, mis on kinnitatud antud rahvamajanduse harule. Rahvamajanduse arendamise plaani koostisosana esinedes peegeldab ettevõtte tulude ja kulude bilanss sotsialistliku tootmise protsessi rahalisel kujul.

Operatsioonikvartaali jooksul teostavad majanduslikud organisatsioonid ja ettevõtted kasumist eelarvesse eraldamisi antud kvartaalile planeeritud (plaanimajanduse kasum) summas, mis on ette nähtud kvartaalide tulude ja kulude bilansside järgi.

Kasumist eraldamiste määr eelarvesse — absoluutne ja suhteline — on aasta eri kvartaalides erinev vastavalt sellele, kuidas on jaotatud majandusorgani vajadused ressursside järgi ja allikad nende vajaduste katmiseks.

Aasta jooksul muutmata jäävaid protsente kasumist eelarvesse eraldamiseks suurema osale majandusorganitest kindlaks ei määrata; igale üksikule ajavahemikule (kvartaalile, poolaastale jne.) määratakse kasumist eelarvesse eraldamiste protsent tulemusena eelarvesse eraldamiste summast, mis on planeeritud tulude ja kulude bilansside järgi ning samade bilansside järgi planeeritud kasumi summast.

Leheküljel 17 on toodud näitlik eelarvesse eraldamiste arvestus planeeritud kasumilt mõningate erineva iseloomuga organisatsioonide alal, kel on sellega seoses järsult erinevaid vajadusi ressursside järgi kui ka erinevaid allikaid nede vajaduste katmiseks.

Kasumitest eraldamised kantakse eelarvesse majanduslike organisatsioonide ja ttevõtete poolt iga kuu 15. ja 27. päeval võrdsetes osades. Kvartaali esimesel kuul tasutakse 30%, teisel ja kolmandal kuul 35% eraldamiste summast, mis on planeeritud antud kvartaalile, kinnitatud tulude ja kulude bilansi järgi.

Iga kuu, kvartaali ja aasta möödumisel määratakse raamatupidamise aruandluse ja bilansside põhjal, mis on majanduslike organisatsioonide ja ettevõtete poolt koostatud vastavalt „Määrusele riiklike ja kooperatiivsete majanduslike organite ning ettevõtete raamatupidamise aruandluse ja bilansside kohta“, eelarvesse eraldamiste summa tegeliku kasumi järgi ning teostatakse maksete ümberarvestus iga kuu, kvartaali ja aasta kohta. Sellised on kehtiva korra põhireglid kasumist eelarvesse eraldamiste määra kindlaksmääramiseks.

Üksikuile majanduslikele organisatsioonidele on valitsuse eri lubadega määratud erandid sellest korrast.

Näitlik eelarvesse eraldamiste arveldus majandusorganite plaanijärgselt kasumilt

	Trust nr. 1	Trust nr. 2	Trust nr. 3
Vajadus ressursside järele			
Kapitaalehitus	293 600		397 000
Kapitaalremont	130 000	15 000	90 000
Kulutused väljaspool limiiti	41 000	439 000	120 500
Oma käibevahendite juurdekasv	71 000	259 000	—
K o k k u :	535 600	713 000	607 500
Oma käibevahendid			
Kasum põhitegevusest	1 385 000	139 000	1 010 000
Kasum monteerimis-ehitusorganisationsioonidest	7 500	—	9 000
Kapitaalehituste amortisatsioon	150 000	15 000	77 000
Kapitaalremondi amortisatsioon	130 000	15 000	90 000
Sisemiste ressursside mobiliseerimine	10 000	—	15 000
Püsivad passivad	15 000	1 000	7 000
K o k k u :	1 697 500	170 000	1 208 000
Eelarvesse kasumist eraldamiste näol nõutavate ressursside vajaduse katteallikate ületamine	1 161 900	—	600 500
Ressursside vajaduse ületamine endal olevaist käibevahendeist, mis kaetakse eelarvest assigneeritise arvel	—	543 000	—

Asutuste ja ettevõtete juures asuvate abimajandite materiaalse baasi kindlustamise otstarbel on NSVL RKN 1944. a. 26. märtsist määrusega kindlaks määratud, et eelarvesse eraldamisi nende majandite kasumitelt teostatakse kindlas määras — 50% —, kuna ülejäänud 50% jäetakse majandite käsutusse nende laiendamiseks ja kindlustamiseks. Üksikud maksumaksjad (NSVL Sisekaubanduse Ministeriumi organisatsioon ja NSVL Rasketööstuse Ministerium) teostavad oma tegevuse eriliste tingimuste tõttu eelarvesse eraldamisi tegelikult, mitte aga plaanijärgselt kasumilt.

Nagu juba tähendatud, on eri kord eelarvega arvlemiseks kindlaks määratud linnalise ja rajoonilise alluvusega tööstuslikele ettevõtetele.

c) Maksete ümberarvestus eelarvesse tegelikult kasumilt

Maksete ümberarvestus tegeliku kasumi järgi seisab selles, et majandusliku organisatsiooni kohustused eelarve vastu, mis tulenevad antud ajavahemikule kinnitatud tulude ja kulude bilansist, viiakse kooskõlla sama ajavahemiku majandusliku tegevuse tegelike tulemustega. Ümberarvestus suurendab või vähendab eelarvesse kandmisele kuuluvat summat, mis plaani järgi on ette nähtud, olenevalt sellest, kuidas on täidetud kasumi plaan.

Ümberarvestuse teostamisel tuleb silmas pidada järgmiseid põhireegleid:

a) ümberarvestusi teostatakse selliste majandusorganisatsioonide ja ettevõtete juures, kes esinevad iseseisva kasumist eraldamiste maksjatena;

b) ümberarvestuste teostamise alustena on organisatsiooni ja ettevõtte raamatupidamise aruanded ja bilansid, mis on koostatud täpses vastavuses „Määrusega riiklike ja kooperatiivsete majandusorganite ning ettevõtete raamatupidamise aruannete ja bilansside kohta“.

Neid reegleid illustreerib alljärgnev tabel:

Jrk. nr.	Ettevõtete ja organisatsioonide liigid	Kes on iseseisev kasumist eraldamiste maksja	Kellega teostatakse ümberarvestusi tegeliku kasumi järgi	Missugune rahandusorgan teostab ümberarvestusi	Millise aruande ja bilansi põhjal teostatakse ümberarvestusi
1.	Liidulise tähtsusega ettevõtte, kes allub vahetult liiduministeriumile	Ettevõtte	Ettevõttega	NSVL Rahandusministerium	Ettevõtte aruande põhjal
2.	Vabariikliku tähtsusega ettevõtte, kes allub vahetult vabariigi ministeriumile	”	”	Vabariigi Rahandusministerium	”

Jrk. nr.	Ettevõtete ja organisatsioonide liigid	Kes on iseseisev kasumist eraldamiste maksja	Kellega teostatakse ümberarvestusi tegeliku kasumi järgi	Missugune rahandusorgan teostab ümberarvestusi	Millise aruande ja bilansi põhjal teostatakse ümberarvestusi
3.	Oblasti tähtsusega ettevõtte, kes allub vahetult oblasti täitevkomiteele või selle osakonnale	Ettevõtte	Ettevõttega	Oblasti rahandusosakond	Ettevõtte aruande põhjal
4.	Linnalise (rajoonilise) tähtsusega ettevõtte, kes allub vahetult linna (rajooni) täitevkomiteele või selle osakonnale	"	"	Linna (rajooni) rahandusosakond	"
5.	Liidulise tähtsusega ettevõtte, trusteeritud või mittetrusteeritud, kes kuulub liiduministeeriumi peavalitsuse või NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva peavalitsuse koosseisu	Peavalitsus	Peavalitsusega	NSVL Rahandusministeerium	Peavalitsuse koondaruande põhjal
6.	Vabariikliku tähtsusega ettevõtte, trusteeritud või mittetrusteeritud, kes kuulub vabariikliku ministeeriumi peavalitsuse või vabariikliku Ministrite Nõukogu juures asuva peavalitsuse koosseisu	"	"	"	"
7.	Liidulise tähtsusega trust, kes allub vahetult liiduministeeriumile	Trust	Trustiga	NSVL Rahandusministeerium	Trusti aruande põhjal
8.	Vabariikliku tähtsusega trust, kes allub vahetult vabariiklikule ministeeriumile	"	"	Vabariigi Rahandusministeerium	"
9.	Oblastilise tähtsusega trust, kes allub vahetult oblasti täitevkomiteele või selle osakonnale	"	"	Oblasti rahandusosakond	"

Jrk. nr.	Ettevõtete ja organisatsioonide liigid	Kes on iseseisev kasumist eraldamiste maksja	Kellega teostatakse ümberarvestusi tegeliku kasumi järgi	Missugune rahandusorgan teostab ümberarvestusi	Millise aruande ja bilansi põhjal teostatakse ümberarvestusi
10.	Linnalise (rajoonilise) tähtsusega trust, kes allub vahetult linna (rajooni) täitevkomiteele või selle osakonnale	Trust	Trustiga	Linna (rajooni) rahandusosakond	Trusti aruande põhjal
11.	Liidulise tähtsusega trust, kes kuulub liiduminstreeriumi peavalitsusele või NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva peavalitsuse koosseisu	Peavalitsus	Peavalitsusega	NSVL Rahandusministeerium	Peavalitsuse koondaruande põhjal
12.	Vabariikliku tähtsusega trust, kes kuulub vabariikliku ministreeriumi peavalitsuse või vabariikliku Ministrite Nõukogu juures asuva peavalitsuse koosseisu	"	"	Vabariigi Rahandusministeerium	"

Nagu tabelist nähtub, ei teosta üksikud ettevõtted, kes ei ole iseseisvad kasumist eraldamiste maksjad, vahetult ümberarvestusi eelarvega tegeliku kasumi järgi. Sellise ettevõtte tegevuse tulemused arvestatakse kõrgemalseisva ühendi tegevuse tulemuste üldises summas, kellega teostatakse ka maksete ümberarvestust.

Ümberarvestuste teostamise protsess koosneb järgmistest üksteisele järgnevatest etappidest:

- tegeliku kasumi kindlaksmääramine, mis organisatsiooni poolt on saadud antud ajavahemiku eest;
- määratakse kindlaks eraldamiste summa eelarvesse, mis kuulub tasumisele tegeliku kasumi järgi;
- tegeliku kasumi järgi kindlaksmääratud eelarvesse eraldamiste summat võrreldakse summaga, mis kuuluks tasumisele plaani järgi, ja määratakse kindlaks juurdemaksu või ülemaksu määr.

Organisatsiooni kasum tehakse kindlaks raamatupidamise aruandluse andmete ja bilansside järgi: kuuliste ümberarvestuste korral kvartaali algusest

kasvavate kokkuvõtete järgi, aastaste ümberarvestuste korral kokkuvõtte järgi aruande aasta eest. Kvartaali viimase kuu eest eraldi ümberarvestust ei teostata, vaid teostatakse kvartaali ümberarvestus kasvavate kokkuvõtetega aasta algusest; ümberarvestus aasta viimase kvartaali eest teostatakse üheaegselt aastase ümberarvestusega.

Alljärgnev tabel näitab, millist kasumit nimelt tuleb arvestada ümberarvestuste teostamisel:

Millise ajavahemiku eest teostatakse ümberarvestus	Kasum, mis võetakse arvesse ümberarvestuste teostamisel
Jaanuarikuu eest	Kasum aruande järgi 1. veebr.
Jaanuari-veebruarikuu eest	Kasum aruande järgi 1. märtsiks
I kvartaali eest	Kasum aruande järgi 1. aprilliks
Aprillikuu eest	Kasum aruande järgi 1. maiks, miinus kasum aruande järgi 1. aprilliks
Aprilli-maikuu eest	Kasum aruande järgi 1. juuniks, miinus kasum aruande järgi 1. aprilliks
I poolaasta eest	Kasum aruande järgi 1. juuliks
Juulikuu eest	Kasum aruande järgi 1. augustiks, miinus kasum aruande järgi 1. juuliks
Juuli-augustikuu eest	Kasum aruande järgi 1. septembriks, miinus kasum aruande järgi 1. juuliks
9 kuu eest	Kasum aruande järgi 1. oktoobr.
Oktoobrikuu eest	Kasum aruande järgi 1. novembriks, miinus kasum aruande järgi 1. oktoobriks
Oktoobri-novembri eest	Kasum aruande järgi 1. detsembriks, miinus kasum aruande järgi 1. oktoobriks
Aasta eest	Kasum aasta aruande järgi

EX BIBLI

Pärast seda, kui on kindlaks määratud kasumi määr, mis organisatsiooni poolt on saadud antud ajavahemiku eest, tuleb määrata eelarvesse eraldamiste protsent sellelt kasumilt. See protsent on erinev kinnitatud plaani kasumil ja kasumil, mis on saadud üle plaani, ning ta määratakse kindlaks järgmistes määrades:

Ümberarvestused	Missuguses protsendimääras teostatakse eraldamine eelarvesse	
	plaanijärglaselt kasumilt	kasumilt üle plaani
Kuulised	Protsendis, mis võrdub plaanijärgsete maksete summa ja plaanijärgse kasumi summa vahekorraga antud kvartaali eest	Samas protsendis, nagu plaanijärgselt kasumilt
I kvartali eest	Protsendis, mis võrdub plaanijärgsete maksete summa ja plaanijärgse kasumi summa vahekorraga I kvartaali eest	75%
Poolaasta eest	Protsendis, mis võrdub poolaasta plaanijärgsete maksete summa ja poolaasta plaanijärgse kasumi summa vahekorraga	75%
9 kuu eest	Protsendis, mis võrdub kolme kvartaali plaanijärgsete maksete summa ja kolme kvartaali plaanijärgse kasumi summa vahekorraga	75%
Aasta eset	Protsendis, mis võrdub nelja kvartaali plaanijärgsete maksete summa ja nende kvartalide plaanijärgse kasumi summa vahekorraga	100%

Nagu tabelist nähtub jaguneb majandusorgani kasum plaanijärgseks ja üleplaaniliseks kasumiks ainult kvartaalide ja aasta kohta teostatud ümberarvestuste puhul; kuuliste ümberarvestuste juures sellist jaotust ei teostata ja see vastab täiel määral majandusorganite kvartaalikasumite kehtivale planeerimispraktikale. Kvartaalide ümberarvestuste teostamisel arvestatakse üleplaaniliselt kasumilt eelarvesse 75%, ülejäänud 25% aga jääb aasta lõpuni organisatsiooni ja ettevõtte käsutusse ning kantakse eelarvesse olenevalt aasta-aruande tulemustest.

Majandusorganite üle plaani oleva kasumi suunamise korra küsimus on esmajärgulise tähtsusega. Enne Isamaasõda eraldati 50% üle plaani olevast kasumist direktori fondi.

Direktori fondi eraldamise lõpetamisega kaotas üle plaani olev kasum eelarvega arveldustes oma iseseisva tähenduse ning ta arvestati majandusorgani kasumi üldsummasse ja eelarvesse eraldamisi üle plaani olevalt kasumilt teostati samades määrades kui plaanijärgselt kasumiltki. Selline olukord aga lõi majandusorganitele äärmiselt ebaühtlase olukorra ja viis selleni, et mitmesuguste finantsplaani struktuuriga organisatsioonid, eraldasid eelarvesse mitmesuguseid osasid mitte ainult plaanijärgselt, vaid ka üle plaani olevalt kasumilt: mida väiksem osa plaanijärgselt kasumilt suunati tulude ja kulude bilansi järgi eelarvesse kasumist eraldamise näol, seda väiksem osa eraldati ümberarvestuste teostamisel ka üle plaani olevalt kasumilt ja vastupidi. Sellistes tingimustes oli eelarvesse eraldamiste määr üle plaani olevalt kasumilt eri ettvõtetel väga kõikumine ja see oli ilmselt ebanormaalne.

Seepärast määrati majandusorganitele ühtne üle plaani olevalt kasumilt eelarvesse eraldamiste protsent ja nimelt 75% kvartaalide ümberarvestuste puhul ja 100% — lõpliku arvelduse puhul aasta-aruannete järgi.

Majandusorganite üle plaani oleva kasumi suunamisest rääkides tuleb eraldi peatuda premeerimisel üleliidulise sotsialistliku võistluse puhul. NSV Liidu RKN määruse järgi makstakse üleliidulises sotsialistlikus võistluses võitjateks tulnutele rahalised preemiad nende poolt üle plaani saadud kasumi arvel või üle plaani kokkuhoiu arvel omahinna alandamisest, selliste allikate puudumisel aga eelarve vahendite arvel valitsuse poolt igal üksikul juhul antud eri lubade alusel.

Kasumist eraldamiste maksete ümberarvestuste teostamisel eraldatakse preemiasummad, mis makstakse kasumi arvel kindlaks — määratud korras ja kinnitatud määras, üle plaani oleva kasumi üldsummast ja eelarvesse eraldamine teostatakse üle plaani saadud kasumilt, maha arvates sellest välja makstud preemia.

Sotsialistliku võistluse suur hoog meie maal viib loomulikult selleni, et majandusorganite üle plaani saadud kasum läheb oma valdavamas osas üleliidulise sotsialistliku võistluse preemiate väljamaksmiseks.

Kõike öeldud kokku võttes võib anda järgmised üldjuhised ümberarvestuste teostamiseks:

Kuuulised ümberarvestused kasumist eraldamiste maksete alal teostatakse kasumisumma järgi, mis on välja viidud kvartaali algusest möödunud perioodi eest.

Eelarvesse eraldamised teostatakse eraldamise protsendimäära järgi, mis ilmneb antud kvartaali plaanijärgsete maksete summa ja plaani kasumisummade suhtest.

Kvartaalide ümberarvestused kasumist eraldamiste maksete alal teostatakse kasumisumma järgi, mis on välja viidud aasta algusest möödunud perioodi eest.

Eelarvesse eraldamised kasumilt plaani piires sooritatakse mahaarvamise protsendimäära järgi, mis ilmneb aasta algusest möödunud perioodi plaanijärgsete maksete summa ja plaani kasumisumma suhtest. Üle plaani saadud kasumist, välja arvatud summad, mis jäetakse NSVL valitsuse lubade põhjal majandusorganiatsioonide ja ettevõtete käsutusse, eraldatakse eelarvesse 75%, kuna 25% ei nõuta eelarvesse enne aasta lõppu.

Aastased ümberarvestused kasumist eraldamiste maksete alal teostatakse kasumisummade järgi, mis on välja viidud aruandeaasta eest.

Eelarvesse eraldamised kasumilt plaani piires teostatakse protsendimääras, mis tuleb esile nelja kvartaali plaanijärgsete maksete summa ja nende kvartaalide plaani kasumisumma suhtest.

Üle plaani olev kasum kuulub eelarvesse ülekandmisele, välja arvatud summad, mis NSVL valitsuse lubadega jäetakse majandusorganisaatsioonide ja ettevõtete korraldusse.

Anname mõningaid praktilisi näiteid maksete ümberarvestuste teostamiseks eelarvesse tegelikult kasumilt:

Näide

Kvartaali tulude ja kulude bilansi järgi ettevõtte planeeris:
(rublades)

Veerandaasta	Kasum	Eraldamine eelarvesse
I	100 000	60 000
II	120 000	83 000
III	125 000	64 000
IV	130 000	78 000

Sissemaksed eelarvesse teostati aasta jooksul tasumise arvestusega 30% kvartaali summast esimesel kuul ning 35% teisel ja kolmandal kuul.

Ettevõtte tegevuse tegelike tulemuste järgi määrati kasum kindlaks:

1. veebruari bilansi järgi summas	35 000 rubla
1. märtsi " " "	75 000 "
1. aprilli " " "	110 000 "
1. juuli " " "	240 000 "
1. oktoobri " " "	360 000 "
Aastaaruande järgi	490 000 "

Teosta ümberarvutus jaanuari, jaanuari-veebruari, esimese kvartaali, esimese poolaasta, üheksa kuu ja aasta eest.

Lahendus 1. Ümberarvestus jaanuarikuu eest

1. Esimese kvartaali plaan:

a) kasum 100 000

b) kasumist elarvesse eraldamised	60 000
c) eraldamise protsent	60
2. Jaanuarikuu tegelik kasum	35 000
3. Jaanuarikuu tegelikust kasumist kuulub elarvesse eraldamisele:	
a) eraldamise protsent	60
b) summa	21 000
4. Plaani järgi kuulus tasumisele jaanuaris (30% kvartaali plaani kasumist)	18 000
5. Ümberarvestuse tagajärjel maksed, mis on arvatud plaani järgi jaanuaris, kuuluvad suurendamisele . . .	3 000

Tegelikult kasumilt, mis ettevõtte sai jaanuarikuus, on elarvesse arvestatud protsendiga, mis võrdub esimese kvartaali plaanijärgsete maksete summa ja sama kvartaali plaanijärgse kasumi summa suhtele.

L a h e n d u s 2. Ümberarvestus jaanuari-veebruarikuu eest

1. I kvartaali plaan:	
a) kasum	100 000
b) kasumist elarvesse eraldamised	60 000
c) eraldamise protsent	60
2. Jaanuari-veebruari tegelik kasum	75 000
3. Jaanuari-veebruari tegelikust kasumist kuulub elarvesse eraldamisele:	
a) eraldamiste protsent	60
b) summa	45 000
4. Plaani järgi kuulus jaanuari-veebruarikuu eest eraldamisele (jaanuaris 30% kvartaali plaani kasumist + 35% veebruaris)	39 000
5. Ümberarvestuste tagajärjel maksed, mis on arvatud plaani järgi jaanuaris-veebruaris, kuuluvad suurendamisele ja varem jaanuari eest teostatud ümberarvestuse arvestamisega	6 000
võrra.	3 000

Ümberarvestus on teostatud kasvavate kokkuvõtetega kvartaali algusest peale, varem jaanurikuu teostatud ümberarvestuse tulemuste arvestamisega.

Tegelikust kasumist, mis ettevõtte sai jaanuaris-veebruaris, on elarvesse eraldatud sama protsendiga kui jaanuarikuu ümberarvestuse puhul.

Lahendus 3. Ümberarvestus I kvartaali eest

1. I kvartaali plaan:	
a) kasum	100 000
b) kasumist eelarvesse eraldamised	60 000
c) eraldamiste protsent	60
2. I kvartaali tegelik kasum	110 000
Sellest:	
a) plaani piires	100 000
b) üle plaani	10 000
3. I kvartaali tegelikust kuulub eelarvesse eraldamisele:	
a) plaani piires	60 000
b) üle plaani	7 500
<hr/>	
K o k k u:	67 500
4. Ümberarvestuse tagajärjel I kvartaali plaani järgi arvutatud maksed kuuluvad suurenamisele	7 500
ja varem jaanuari-veebruari eest teostatud ümberarvestuste tulemuste arvestamisega	1 500
võrra.	

Ümberarvestus on teostatud 1. aprilli bilansi järgi varemate kuude eest teostatud ümberarvestuste tulemuste arvestamisega.

Üle plaani saadud kasumilt on eraldatud eelarvesse 75%.

Lahendus 4. Ümberarvestus I poolaasta eest

1. I ja II kvartaali plaanide summad:	
a) kasum	220 000
b) kasumist eelarvesse eraldamised	143 000
c) eraldamise protsent	65
2. I poolaasta tegelik kasum	240 000
Sellest:	
a) mõlema kvartaali plaani summade piires	220 000
b) üle plaani	20 000
3. I poolaasta tegelikust kasumist kuulub eelarvesse eraldamisele:	
a) mõlema kvartaali plaani summade piires	143 000
b) üle plaani	15 000
<hr/>	
K o k k u:	158 000

4. Ümberarvestuste tagajärjel I poolaasta plaani järgi arvutatud maksed kuuluvad suurendamisele	15 000
ja I kvartaalis teostatud ümberarvestuste arvestamisega võrra.	7 500

Ümberarvestus on teostatud kasvavate kokkuvõtetega aasta algusest peale, ühes varem teostatud ümberarvestuste tulemuste arvestamisega.

Üle plaani saadud kasumist on eraldatud 75%.

L a h e n d u s 5. Ümberarvestus 1. oktoobriks

1. I, II ja III kvartaali plaani summa:	
a) kasum	345 000
b) kasumist eelarvesse eraldamised	207 000
c) eraldamise protsent	60
2. 1. oktoobri aruande järgi tegelik kasum	360 000
Sellest:	
a) kolme kvartaali plaani summade piires	345 000
b) üle plaani	15 000
3. 1. oktoobriks tegelikult saadud kasumist kuulub eelarvesse eraldamisele:	
a) plaani piires	207 000
b) üle plaani	11 250

K o k k u : 218 250

4. Ümberarvestuse tagajärjel kolme kvartaali plaanide järgi arvutatud maksed kuuluvad suurendamisele	11.250
ja I poolaasta eest teostatud ümberarvestuste arvestamisega kuulub vähendamisele	3 750
- võrra.

Ümberarvestus on teostatud kasvavate kokkuvõtetega aasta algusest, s. o. 9 kuu eest, varemte kuude ja kvartaalide eest teostatud ümberarvestuste tulemuste arvestamisega.

Üle plaani saadud kasumist on eelarvesse eraldatud 75%.

L a h e n d u s 6. Ümberarvestus aasta eest

1. Nelja kvartaali plaani summa:	
a) kasum	475 000

b) kasumist eelarvesse eraldamine	285 000
c) eraldamise protsent	60
2. Aasta tegelik kasum	490 000
Sellest:	
a) nelja kvartaali plaani summade piires	475 000
b) üle plaani	15 000
3. Aasta tegelikust kasumist kuulub eelarvesse eraldamisele:	
a) nelja kvartaali plaani summa piires	285 000
b) üle plaani	15 000
<hr/>	
K o k k u : 300 000	
4. Ümberarvestuse tagajärjel maksed, mis on arvatud nelja kvartaali plaanide järgi, kuuluvad suurendamisele ning aasta jooksul teostatud kuuliste ja kvartaalide ümberarvestuste arvestamisega	15 000 3 750
võrra.	

Ümberarvestus on teostatud aastaaruande andmete põhjal ühes aasta jooksul teostatud ümberarvestuste tulemuste arvestamisega.

Üle plaani saadud kasumist on eraldatud eelarvesse 100%.

d) Linna ja rajooni ettevõtete kasum

Linna ja rajooni tööstusel on suur tähtsus laiatarbekaupade tootmises kohalikust toorainest. Seepärast NSVL RKN ja ÜK(b)P KK 1941. a. 7. jaanuari määrusega „Abinõudest laiatarbekaupade ja toiduainete tootmiseks kohalikust toorainest“ on hulgaliste tingimuste hulgas, mis kindlustavad kohaliku tööstuse arendamist, kindlaks määratud ka eriline kord linna ja rajooni tööstusettevõtete kasumi suunamiseks.

Selle NSVL RKK ja ÜK(b)P KK määrusega on kindlaks määratud, et linna ja rajooni tööstusettevõtete kasum jääb linna ja rajooni töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede käsutusse ja läheb kohaliku tööstuse laiendamiseks.

Linna (rajooni) täitevkomiteedele on antud õigus kuni 25% kasumist suunata elamute ehitamisele, kultuur-olustikulistele ehitustele ja heakorrale. Ministrite nõukogudel liiduvabariikides, kus ei ole oblastilist jaotust, autonoomsete vabariikide ministrite nõukogudel ja oblasti (krai) täitevkomiteedel on õigus vajaduse korral eraldada linna ja rajooni tööstuse kasumist kuni 25% oblasti (krai) või vabariigi, kus ei ole oblastilist jaotust, teiste rajoonide rajoonitööstuse arendamise fondi.

Kooskõlas sellega on NSVL Rahandusministeeriumi poolt kindlaks määratud finantseerimise kord ettevõtetele, kes toodavad laiatarbekaupu ja toiduaineid kohalikust toorainest. See kord näeb ette, et linna ja rajooni tööstusettevõtete kasum suunatakse:

- 1) kapitaaltöödele kindlaksmääratud limiitide järgi, üle plaani olevaile kapitaalkulutustele ettevõtete organiseerimiseks laiatarbekaupade ja toiduainete tootmise alal kohalikust toorainest, samuti oma käibevahendite suurendamisele ja muudele abinõudele, mis linna (rajooni) tööstuse finantsplaaniga on ette nähtud. Linna (rajooni) tööstuse ressursse, mis suunatakse tähendatud otstarveteks, linna (rajooni) eelarvesse ei arvata. Kui ühes linnas (rajoonis) on organiseeritud mitu tööstuskombinaati, siis toimub ressursside jaotamine nende vahel linna (rajooni) eelarve kaudu;
- 2) elamute ehitamisele, kultuur-olustikulistele ehitustele ja heakorrale — linna (rajooni) täitevkomitee lubadega — kuni 25% väljaminekuteks linna (rajooni) eelarve järgi veel peale nende summade, mis selleks otstarbeks olid ette nähtud teiste allikate arvel;
- 3) oblasti (krai), autonoomse vabariigi või liiduvabariigi, kus ei ole oblastilist jaotust, rajoonitööstuse arendamise fondi — vastava oblasti (krai) täitevkomitee või vabariigi ministrite nõukogu lubadega — kuni 25%.

Linna (rajooni) eelarvesse eraldamiste kord ja tasumise tähtjad linna (rajooni) tööstuste kasumist elamute ehitamise, kultuur-olustikuliste ehituste ja heakorra arvele määratakse linna (rajooni) täitevkomitee poolt.

Eraldamiste kord ja tasumise tähtjad rajoonitööstuse arendamise fondi määratakse vastava oblasti (krai) täitevkomitee, autonoomse vabariigi või liiduvabariigi, kus ei ole oblastilist jaotust, ministrite nõukogu poolt.

Rajooni tööstuskombinaadid (või nende käsul — ettevõtted) näitavad ära Riigipanga asutustele saadetavais maksukorraldustes ülekantavate kasumist eraldamiste summade otstarbe.

Riigipanga asutused vastavalt maksukorraldustes märgitud otstarbele:

kannavad rajooni (linna) eelarve jooksvale (põhi-) arvele ressursid, mis on suunatud elamute ehitamisele, kultuur-olustikulistele ehitustele ja heakorrale;

kannavad üle vastava oblasti (krai) või vabariigi Riigipanga kontorile — arvestamiseks rajoonitööstuse arendamise fondi jooksvale eriarvele — ressursid, mis on suunatud sellesse fondi.

Linnade (rajoonide) rahandusosakonnad on kohustatud valvama, et ülekanded rajooni tööstuskombinaatide poolt rajooni (linna) eelarvesse ja oblasti (krai) või vabariigi rajoonitööstuse arendamise fondi teostatakse õigeaegselt. Selleks otstarbeks saadavad Riigipanga asutused linnade (rajoonide) rahandusosakondadele peale väljavõtte rajooni (linna) eelarve põhivarvest ka teise eksemplari rajooni tööstuskombinaatide korraldustest ressursside ülekandmise kohta rajoonitööstuse arendamise fondi.

Rajoonitööstuse arendamise fondi jooksev arve avatakse vastava oblasti (krai) rahandusosakonna, autonoomse või liiduvabariigi rahandusministeerumi korraldusega.

Selle fondi kulutamine toimub vastava rahandusorgani poolt plaani põhjal, mis on kinnitatud oblasti (krai) täitevkomitee, autonoomse või liiduvabariigi ministrite nõukogu poolt, samuti nimetatud täitevkomiteede või vabariikide ministrite nõukogude üksikute lubade põhjal.

Fondi ressursse võidakse kulutada ainult rajoonitööstuse arendamiseks.

Linna ja rajooni tööstusettevõtete kasumi suunamise eri kord leiab täielikku peegeldumist nende ettevõtete tulude ja kulude bilanssides, mis nähtub allpooltoodud rajoonikombinaadi tulude ja kulude bilansi põhinäitajast (vt. lk. 37—38).

Erisoodustus maksete alal eelarvesse on kindlaks määratud vastorgani-seeritud kohaliku tööstuse ettevõtetele, mis töötavad kohalikel toorainel ja jäätmeil.

Need oblasti, linna ja rajooni tööstusettevõtted, kes astusid tegevusse pärast 1. jaanuari 1941 ja kes töötavad kohalikel toorainel ja jäätmeil, vabastatakse eelarvesse kandmise kohustusest kahe aasta jooksul arvates tegevusse astumise päevast.

See soodustus laieneb ka oblasti, linna ja rajooni tööstusettevõtetele, kes tegelevad põllumajanduslike toorainete töötlemisega, mis on varutud detsentraliseeritud varumise korras, sealhulgas kartul ja aedjuurvili, mis on varutud kindlaksmääratud korras üle riikliku plaani.

Eelarvesse laekuvate maksete üle kontrollimise kord

Kasumist eraldamised kantakse eelarvesse maksumaksjate — riiklike majandusorganisatsioonide ja ettevõtete — endi poolt, kes kannavad vastutust eelarvesse kandmisele kuuluvate summade tähtaegse sissemaksmise eest.

Rahandusorganitele on pandud kohustus kontrollida, et kasumist eraldamise arvutamine oleks õige ja eelarvesse kandmine toimuks tähtajal.

Sellele põhikorraale on allutatud majandusorganite vastastikuste suhete süsteem rahandusorganitega arvlemise alal. Vaatleme seda süsteemi tema mitmesuguseil astmel.

Kvartaali rahvamajandusliku plaani ja eelarve põhjal kinnitavad ametkonnad (ministeeriumid ja keskasutused) kvartaalide tulude ja kulude bilansid neile alluvatele majandusorganitele (peavalitsustele, trustidele ja autonoomsetele ettevõtetele) ning määravad igale majandusorganile kvartaalplaani kasumist eraldamise tasumiseks eelarvesse.

Rajoonikombinaadi tulude ja kulude bilansi põhinäitajad:

Tulud	Summa (tuh. rbl.)	Kulud	Summa (tuh. rbl.)
-------	-------------------------	-------	-------------------------

I osa. Oma tulud ja kulud

Sissetulek toodangu realiseerimisest:
sellest:

- a) kasum
b) käibemaks

Sissetulek varade realiseerimisest

Muud tulud:

- a) püsivate passivate juurdekasv
b)

Kokku tulud

Kulutused tootmisele . . .
Oma käibevahendite juurdekasv
Kapitaaltööd
Kapitaalremont
Mitteliimiitsed kulutused .
Ressursside juurdekasv või mobilisatsioon kapitaal-ehitustele

Muud kulud:

- a)
b)

Kokku

Jäetakse välja kulud, mis kaetakse organisatsiooni sisemiste ärajaotatavate tuludega
Kapitaalkulutused, mis kaetakse amortisatsiooniga .
Kapitaalremont amortisatsiooniks eraldatud summa piires

Kokku kulud

Tulud	Summa (tuh. rbl.)	Kulud	Summa (tuh. rbl.)
-------	-------------------------	-------	-------------------------

Kulusid ületavad tulud

II osa. Vastastikune suhtuvus rahandusasutustega

1. Finantseerimine oblasti rajoonitööstuse arendamise fondist:		Maksed.	
a) oma käibevahendite juurdekasvaks . . .		1. Käibemaks	
b) kapitaaltöödeks . . .		2. Kasumist eraldamised:	
c) mitteliimitseteks kulusteks		a) rajooni eelarvesse elamute-olustikuliste ehituste finantseerimiseks (rajooni heakorraks)	
2. Riigipanga võlad kapitaalehitusteks		b) eelarvesse antud rajooni teiste tööstusettevõtete finantseerimiseks	
3. Tööstuspanga võlad kapitaalehitusteks		c) oblasti (krai) rajoonitööstuse arendamise fondi	
4. Finantseerimine rajooni eelarvest:		d) panga võlgade kustutamiseks, mis on saadud tööstuse arendamiseks	
a) kapitaalehitusteks . . .			
b) käibevahendite juurdekasvaks . . .			
c) plaanijärgsete kahjude katteks			
Kokku		Kokku	
Finantseerimist ületavad maksed rahandusasutustes			
Üldse		Üldse	

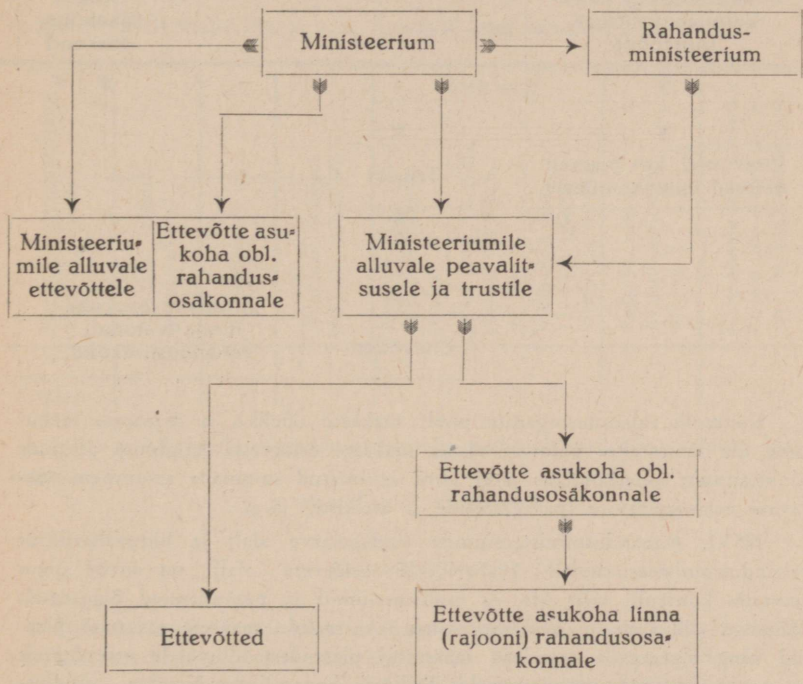
Kindlaksmääratud plaanist teatavad ametkonnad alluvatele majandusorganitele ja üheaegselt NSVL Rahandusministeeriumile — liidu eelarve järgi, ning liiduvabariikide rahandusministeeriumidele — vabariikide eelarvete järgi.

Ministeeriumide peavalitsused ja trustid tasuvad kasumist eraldamise otseselt oma arveldusarvelt või annavad tasumise korralduse (jaotuskorralduse) alluvatele ettevõtetele. Viimasel juhul peavalitsused ja trustid on kohustatud määrama igale ettevõttele maksete plaani kvartaali peale ja

sellest teatama nii ettevõtetele kui ka vastavale oblasti (krai) rahandusosakonnale. Maksete planid üksikutele ettevõtetele peavad olema määratud kooskõlas neile kinnitatud akumulatsiooni (kasumi) plaanidega. Peavalitsused ja trustid kannavad täielikku vastutust selle eest, et maksete määrad määratakse ettevõtete järgi õigesti. Ühtlasi kannavad nad vastutust maksete plaanide ettevõtetele ja vastavatele rahandusorganitele õigeaegse saatmise eest.

Maksukorralduste liiklemise üsteem majandusorganite maksete alaliidu ja vabariikliku eelarvesse on skemaatiliselt järgmine:

Jaotuskorralduste liiklemise skeem kasumist eraldamiste maksete alaliidu ja liiduvabariikide eelarvesse

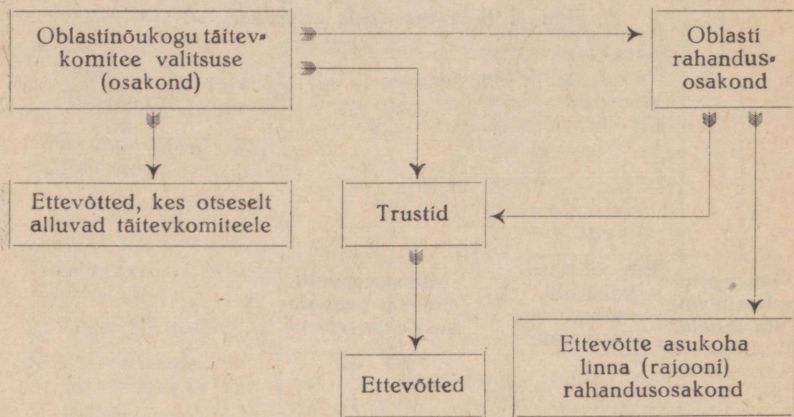

Skeem näitab, et: a) kohustus viia maksete tasumise korraldus ettevõtteni pannakse täiel määral ministeeriumidele, peavalitsustele ja trustidele; b) neile pannakse kohustus üheaegselt korralduse andmisega alluvatele ettevõtetele kannete teostamiseks eelarvesse teatada neist korraldustest ettevõtte asukoha oblasti rahandusosakondadele; c) neil juhtumeil, kui ettevõtte ei asu oblasti keskses, vaid oblasti rajoonis, võib oblasti rahan-

dusosakond maksete isseenõudmise panna ettevõtte asukoha linna (rajooni) rahandusosakonnale ja d) kokkuvõtted (registrid) kõigi maksu korralduste alal, mis on antud ministereeriumide ja peavalitsuste poolt, koondatakse kuuluvuse järgi NSVL Rahandusministeeriumi või liiduvabariigi rahandusministeeriumi.

Analoogiline kord, nagu nähtub alljärgnevast skeemist, kehtib kasumist eraldamise maksetele, mis laekuvad oblasti eelarvesse.

Jaotuskorralduste liiklemise skeem kasumist eraldamiste maksete alal oblasti eelarvesse:

Kontrolli rahandusorganite poolt maksete täieliku ja õigeaegse laekumise üle teostatakse pidevalt alates maksete eelarvesse kandmise plaanide kinnitamisest ametkondade järgi kuni arvestatud summade tasumiseni vastavate eelarvejaotuste (paragrahvide ja artiklite) järgi.

NSVL Rahandusministeeriumile (liidueelarve alal) ja liiduvabariikide rahandusministeeriumidele (vabariikide eelarvete alal) on antud õigus teostada kontrolli selle üle, et ministereeriumid ja peavalitsused õigeaegselt määrasid alluvatele majandusorganitele kvartaalide maksete tasumise plaanid ning õigeaegselt teataksid määratud plaanidest alluvatele ettevõtetele ja vastavatele rahandusorganitele. Selline kontrollimisvõimalus kindlustatakse sellega, et, nagu varem tähendatud, NSVL Rahandusministeerium ja vastavil kordadel liiduvabariikide rahandusministeeriumid koondavad enda juurde kokkuvõtted (registrid) kõigi maksukorralduste (jaotuskorraldused) alal, millised on antud ministereeriumide ja peavalitsuste poolt. NSVL Rahandusministeeriumi poolt kinnitatud jaotuskorralduste registri vorm võimaldab otsustada selle üle, kas ministereeriumi ja peavalitsuse poolt ei

ole kõrvale kaldutud kvartaali maksete plaanist, kas on arvestatud määratud tasumise tähtaegu, kas ärakirjad korraldustest (jaotuskorraldused) on suunatud rahandusorganitele ja kellele nimelt.

Allpool on toodud jaotuskorralduste registri vorm:

Peavalitsuse tempel

Kokkuvõtte vorm nr. 2

NSVL Rahandusministeeriumile —
Riigitulude Valitsus

Siinjures saadame jaotuskorralduste registri kasumist eraldamiste kandmiseks liidueelarvesse 194 a. kvartaali eest summale Rbl.

Majandusorganisatsiooni täielik nimetus	Asukoht (täielik posti aadress)	Arveldusarve nr.	Kvartaali jooksul kuulub tasumisele	Sealhulgas			Eelarve tulude klassifikatsiooni osa ja §	Rahandusorgani nimetus, kellele on saadetud ärakiri maksukorraldusest
				Esimese kuu 15.—27. päeval võrdses osades	teise kuu 15.—27. päeval võrdses osades	kolmanda kuu 15.—27. päeval võrdses osades		
Kokku:								

Lisa: Alluvatele majandusorganitele saadetud maksukorralduste ärakirjad.

Peavalitsuse juhataja

Rahandusosakonna juhataja

Oblasti, linna ja rajoonide rahandusosakonnad teostavad kontrolli kasumist eraldamiste laekumiste õigeaegsuse üle oma raamatupidamise ja operatiiv-aruandluse andmete põhjal. Selleks, kooskõlas NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi juhendiga 20. septembrist 1943 nr. 607 „Riiklike ja kooperatiivettevõtete ning ühiskondlike organisatsioonide maksete alal rahandusorganite operatiiv-raamatupidamise aruandluse pidamise korrast“, peavad oblasti rahandusosakonnad iga üksiku maksumaksja kohta isiklikku arvekaarti ja linna ning rajoonide rahandusosakonnad peavad žurnaali maksete sissenõudmiste korralduste registreerimiseks.

Maksed, mis määratud tähtaegadel ei ole tasutud, nõutakse sisse vastuvaidlematus korras, mis on ette nähtud „Maksude ja mittemaksuliste maksete sissenõudmise määrusega“ ning NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi juhendiga 17. maist 1944 nr. 264 „Tähtajaks tasumata maksude ja mittemaksuliste maksete sissenõudmise korrast“.

Rahandusorganid ei tohi piirduda ainult abinõude tarvtuselevõtmisega maksuvõlgade vastuvaidlematus korras sissenõudmiseks. Nad on kohustatud igal üksikul juhul selgitama maksuvõlgade tekkimise põhjused, avastama puudused organisatsiooni majanduslikus ja finantstegevuses, mis põhjustasid kohustuste mittetäitmise eelarve vastu, selgitama konkreetsed süüdlased ning tarvitusele võtma abinõusid puuduste kõrvaldamiseks ja edaspidi neist hoidumiseks.

Organisatsioonide ja ettevõtete aruannete ja bilansside analüüs ning kontrollimine

Kooskõlas „Määrusega riiklike ja kooperatiivsete majandusorganite ning ettevõtete raamatupidamise aruandluse ja bilansside kohta“, mis on kinnitatud NSVL RKN seadlusega nr. 1372, 29. juulist 1936, kõik majanduslikud organisatsioonid ja ettevõtted, kes tegutsevad iseseisval majanduslikul arveldusel, on kohustatud koostama raamatupidamise kuu- ja aastaaruanded ja -bilansid ning esitama need asutustele ja organisatsioonidele, kelle koosseisu nad kuuluvad, ja all-loetletud juhtumel vajaduse järgi samuti rahandusorganitele.

Jrk. nr.	Ettevõtete ja organisatsioonide liigid	Missugusele kõrgemalseisvale organisatsioonile esitatakse aruanded ja bilansid	Missugusele rahandusorganile esitatakse aruanded ja bilansid
1.	Liidulise tähtsusega ettevõtted, kes alluvad vahetult liiduministeeriumile	Liiduministeeriumile	NSVL Rahandusministeeriumile
2.	Vabariikliku tähtsusega ettevõtted, kes alluvad vahetult vabariiklikule ministeeriumile	Vabariiklikule ministeeriumile	Vabariiklikule Rahandusministeeriumile
3.	Oblastilise tähtsusega ettevõtted, kes alluvad vahetult oblasti nõukogu täitevkomiteele või selle osakonnale	Oblastinõukogu täitevkomiteele või selle osakonnale	Oblasti rahandusosakonnale
4.	Linnalise (rajoonilise) tähtsusega ettevõtted, kes alluvad vahetult linna (rajooni) nõukogu täitevkomiteele või selle osakonnale	Linna (rajooni) nõukogu täitevkomiteele või selle osakonnale	Linna (rajooni) rahandusosakonnale

Jrk. nr.	Ettevõtete ja organisatsioonide liigid	Missugusele kõrgemalseisvale organisatsioonile esitatakse aruanded ja bilansid	Missugusele rahandusorganile esitatakse aruanded ja bilansid
5.	Liidulise, vabariikliku, oblastilise, linnalise (rajoonilise) alluvusega ettevõtted, kes kuuluvad trusti või kombinadi koosseisu . . .	Trustile või kombinaadile	Rahandusorganile ei esitata
6.	Liidulise või vabariikliku tähtsusega ettevõtted, kes alluvad vahetult ministeeriumi peavalitsusele või Ministrite Nõukogu juures asuvale valitsusele	Peavalitsusele	Rahandusorganile ei esitata
7.	Liidulise tähtsusega trust, kes allub vahetult liiduministeeriumile	Liiduministeeriumile	NSVL Rahandusministeeriumile
8.	Vabariikliku tähtsusega trust, kes allub vahetult vabariiklikule ministeeriumile	Oblastinõukogu ministeeriumile	Vabariiklikule Rahandusministeeriumile
9.	Oblastilise tähtsusega trust, kes allub vahetult oblastinõukogu täitevkomiteele või selle osakonnale	Linna (rajooni) täitevkomiteele või selle osakonnale	Oblasti rahandusosakonnale
10.	Linnalise (rajoonilise) tähtsusega trust, kes allub vahetult linna (rajooni) nõukogu täitevkomiteele või selle osakonnale . . .	Vabariiklikule nõukogu täitevkomiteele või selle osakonnale	Linna (rajooni) rahandusosakonnale
11.	Liidulise või vabariikliku tähtsusega trust, kes allub vahetult ministeeriumi peavalitsusele või Ministrite Nõukogu juures asuvale peavalitsusele .	Peavalitsusele	Rahandusorganile ei esitata

Ministeeriumide peavalitsused koostavad alluvate majandusorganite ja ettevõtete aruannete ja bilansside alusel kvartaalide ning aasta koondaruanded ja bilanssid, mis esitatakse vastavale ministeeriumile ja ärakirjad NSVL Rahandusministeeriumile või vastava liiduvabariigi rahandusministeeriumile.

„Määrusega“ on kndlaks määratud järgmised raamatupidamise ja bilansside esitamise tähtajad:

a) ettevõtted, kes kuuluvad, samuti kes ei kuulu trustide koosseisu ja teised isemajandavad organid esitavad kuubilansid hiljemalt aruandekuule

järgneva kuu 20. päeval ning raamatupidamise aastaaruanded ja -bilansid hiljemalt aruandeaastale järgneva aasta 5. veebruariks;

b) trustid, kaubanduslikud ja teised majanduslikud organisatsioonid esitavad kuubilansid tähtaegadel, mis on määratud ametkondade poolt, kuid hiljemalt aruandekuule järgneva kuu 27. päeval, ning raamatupidamise aastaaruanded ja -bilansid hiljemalt aruandeaastale järgneva aasta 1. märtsiks;

c) ametkonnad (ministeeriumid ja keskasutused) koostavad neile alluvate majandusorganite ja ettevõtete kinnitatud raamatupidamise aastaaruannete ja -bilansside põhjal raamatupidamise aasta koondaruanded ja bilansid ühes aruandluse andmete jaotusega peavalitsuste järgi.

Aasta koondaruanded ja -bilansid esitatakse hiljemalt aruandeaastale järgneva aasta 1. maiks.

Peavalitsuste koondbilansid nende administreerimisel olevate ettevõtete ja majandusorganite kohta esitatakse igas kvartalis hiljemalt 40 päeva jooksul, arvates aruandeperioodi möödumisest.

Raamatupidamise aruannete ja bilansside kindlaksmääratud tähtaegadel esitamata jätmise eest vastutavad süüdlased — majandusorganite ja ettevõtete juhatajad ning raamatupidajad — distsipliinarkorras, ja majandusorganile või ettevõttele võidakse rahandusorgani poolt määrata trahvi kuni 1000 rbl. suuruses.

Rahandusorganitele on antud õigus:

a) osa võtta raamatupidamise aruannete ja bilansside läbiviimisest ja kanda neisse oma märkused ja ettepanekud; b) nõuda organisatsioonilt ja ettevõtelt täiendavate materjalide ja aruandluse esitamist antud organisatsioonile või ettevõttele kindlaksmääratud raamatupidamise aruandluse vormide piires; c) kohapeal läbi vaadata raamatupidamise kanded, aruandlus ja vajalikud dokumentaalsed andmed.

Kui rahandusorgan leiab, et raamatupidamise aastaaruanne ja -bilanss on kinnitatud ebaõigesti, siis esitab ta need kinnitanud asutusele ettepanekud vajalike paranduste tegemiseks. Sellised ettepanekud esitatakse rahandusorganite poolt kirjalikult dekaadilisel tähtajal, arvates aruande ja bilansi kinnitamise protokollki kättesaamisest. Dekaadilise tähtaja möödumisel loetakse aruanne ja bilanss lõpult kinnitatuks.

Kui aruande ja bilansi kinnitanud asutus 10-päevalisel tähtajal, arvates ettepanekute saamisest, ei teata rahandusorganile, et ta ei ole nendega nõus, loetakse ettepanekud vastuvõetuks.

Lahkarvamused rahandus- ja majandusorganite vahel lahendatakse vabariikide ministrite nõukogu või tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede poolt olenevalt majandusorgani alluvusest.

Organisatsioonide ja ettevõtete poolt esitatavad raamatupidamise aruanded ja bilansid vaadatakse rahandusorganite poolt esmalt läbi sellelt seisukohalt, kas nad on õigesti koostatud ja on kooskõlas „Määruse raamatupidamise aruannete ja bilansside kohta“ nõudmistega. Seejuures kontrollitakse, kas aruannete esitamisel on tähtaegadest kinni peetud, aruandluse materjalid ja üksikud tabelid on täielikud, numbrilised andmed on mitmesugustes tabelites vastastikku kooskõlas, aruannete juurde kuuluvad selustkirjad on olemas ja neile lisandatud andmed on täielikud ning aruanded on õigesti vormistatud.

Teinud kindlaks, et aruanded ja bilansid on koostatud õigesti, kontrollivad rahandusorganid bilansi põhjarveid, et selgitada neis näidatud kasumi täielikkust. Seejuures tuleb erilist tähelepanu pöörata selle kontrollimisele, et bilansi resultaatarvetel näidatud kahjum ja kasum on õiged ning jaotussummad, mis kuuluvad aruandeperioodi eest organisatsiooni ja ettevõtte tegevuse resultaatide hulka, on vastavaile arvetele õigesti kantud.

Eriti tuleb silmas pidada järgmist:

a) kasumid ja kahjumid, mis on seoses põhivarade väljalangemise või likvideerimisega, samuti kahjumid põhivarade alal loodusõnnetuste puhul peavad olema kantud ainult põhifondi suurendamiseks või vähendamiseks. Juhtumeil, kui kahjumid põhivarade alal on ettevõtte kasumi arvel maha kantud, tuleb vastavalt suurendada tema bilansijärgset kasumit;

b) ettevõtte kulutused põhivarade lõpetatud kapitaalremondi alal kantakse amortisatsioonifondi arve järgi. Kulutused jooksva remondi alal kantakse läbi osakonna või üldtootmiskulude arve omahinna või administratiiv-majanduskulude arvele. Aruande kontrollimisel tuleb kindlaks teha, kas kulutused põhivarade kapitaalremondi alal jooksva remondi näol on kantud osakonna või üldtootmiskulude arvele ja selliste faktide ilmnemisel vastavalt suurendada ettevõtte bilansijärgset kasumit;

c) toorainete, materjalide, poolfabrikaatide, valmistoodete ja kütte ülejäägid hinnatakse bilansis tegeliku omahinna järgi, kaasa arvates tootmisväärtus ja kulud hankimise, mahalaadimise, pakkimise jne. alal. Kui toimus materjalide ja toorainete ümberhindamine, tuleb kontrollida, kas see on põhjendatud, silmas pidades, et kauba ja materiaalsete väärtuste ümberhindamine on lubatud ainult sordi alanemise ja kvaliteedi halvenemise puhul;

d) ei ole lubatud reservide moodustamine kauba ja materiaalsete väärtuste võimalike puudujääkide, kvaliteedi halvenemise jne. juhuks, isegi kauba loomuliku kahanemise normide piires. Aktidega tõestatud puudujäägid ja kaod kantakse maha selles osas, mis ei kuulu süüdlastele ülekandmisele: materjalide, toorainete ja kütte alal — teostamiskulude arve järgi, kauba ning valmistoodete alal — käibekulude arve järgi;

e) lootuseta võlgade mahakandmine kahjumi arvele on lubatud ainult siis, kui see on küllaldaselt põhjendatud. Kui mahakandmised ei ole küllaldaselt põhjendatud, on rahandusorgan kohustatud nõudma mahakantud summade tagasikandmist ja vaatama neile kahjumeile võlgade alal kui ebamajanduslikele kulutustele. Tähtaja jooksul sisse nõudmata kreditoorne võlgnevus kantakse kasumi arvele. Summad deebitoride ja kreditoride arvlemise alal, mis on kantud kasumiks või kahjumiks hagi aegumise tähtaja möödumise, lootuseta sissenõudmise, kohtu poolt hagist keeldumise jne. tagajärjel, kuuluvad kandmisele selle aasta resultaadile, millal mahakandmine teostati, olenemata arvlemise tekkimise ajast;

f) eraldamisi eriotstarbelisse fondi võidakse teostada ainult valitsuse poolt kindlaksmääratud suuruses. Erifondide ebaseadusliku tekkimise juhtumel kuulub kogu summa kasumi ja kahjumi arvele ülekandmisele. Kui tegelikult teostatud kulud ületavad kinnitatud fondi summa, siis ei kanta ülekulutust jooksva aasta kasumi ja kahjumi arvele, vaid jäetakse see bilansi järgmisel aastal fondide arvele võtmiseks;

g) tegutsevate ettevõtete kahjumid kauba ja materiaalsete väärtuste alal, mis tekkinud sõjalise tegevuse tagajärjel, kantakse põhifondi arvele ja neid ei või kanda kasumi ja kahjumi arvele;

h) ekspluateerimisel oleva põhivara väärtusest) amortisatsioonifondi eraldamisi tuleb teostada ranges vastavuses kehtivatele normidele ja eeskirjadele. Amortisatsiooninormide ületamine kõrgendab kunstlikult toodangu omahinda ja alandab kasumit.

Erilise põhjalikkusega tuleb kontrollida kasumi ja kahjumi arvet. Rahandusorgan on kohustatud sisuliselt läbi vaatama selle arve iga artikli ja kindlaks tegema, kas neist ei kanta läbi summasid, mis kuuluvad eelolevate aastate kulude hulka, või summasid, mis kuuluvad kandmisele põhifondi muutmiseks, erifondi, süüdlaste arvele jne.

Paralleelselt bilansi üksikute artiklite arvestuste kontrollimisega teostab rahandusorgan aruandluse analüüsi organisatsiooni või ettevõtte tootmisprogrammi täitmise, omahinna ja kogumite alal antud ülesannete, töö-

tasufondi kulumise, käibevahendite ja eelarveliste assigneerimiste kasutamise ja kohustuste täitmise kontrollimiseks maksete alal eelarvete vastu.

Kohaliku tööstuse ettevõtete aruannete analüüsimisel tuleb igakülgset kontrollida NSVL RKN ja ÜK(b)P KK 1941. a. 7. jaanuari määruse „Laiatarbekaupade ja toiduainete tootmisest kohalikust toorainest“ täitmist.

Toodangu väljalaskmist kontrollitakse üldmahu ja iga toodanguliigi järgi üksikult niihästi loomuseliselt kui ka väärtuseliselt kujul — eriti üldtoodangu, müügitoodangu ja laiatarbetoodangu järgi.

Kui ilmneb lahkuminekuid plaanitaimise näitajate vahel muutumatutes hindades ja loomuselises väljenduses, tuleb kindlaks teha selle lahkumineku põhjused, ja eriti selgitada, kas ei ole aset leidnud plaani mittemäitmine üksikute toodete alal nende madala rentaabluuse (tulukuse) ja ettevõtte huvi puudumise tõttu selliste toodete väljalaskmiseks.

Tootmisplaani mittetäitmisel kogu ettevõtte ulatuses või assortimendis läbilõikes tuleb kindlaks teha:

kas ettevõtte kasutab kohalikke tooraineid ja jäätmeid;

kas ettevõtte on tööjõuga kindlustatud, millised abinõud on tarvituks võetud uute tööliste tootmisse värbamiseks ja töötajate kvalifikatsiooni tõstmiseks;

kuidas kasutatakse olemasolevat masinaparki ja tööpinke; kas ei ole aset leidnud seadmete seisakuid, eriti assigneeringute mitterahuldava kasutamise tõttu kapitaal- ja jooksvaks remondiks; mis on ettevõtte poolt võetud puuduvate seadmete hankimiseks;

milliseid uusi masskaupu võidakse toota olemasolevatel seadmetel ja mis takistab selle tootmise organiseerimist;

milliseid tooteid, mis ei ole plaani arvatud, valmistati varem selles ettevõttes, nende tootmise lõpetamise põhjused ja väljalaskmise taastamise võimalus.

Nende küsimuste selgitamise põhjal on rahandusorganid kohustatud välja töötama ettepanekud:

tootmisplaani täitmiseks ettevõtte poolt mitte üksnes väärtuselises väljenduses, vaid ka assortimendis läbilõikes;

ettevõtte kindlustamiseks kohalike tooraineteliikidega lähematest rajoonidest, samuti liidulise ja vabariikliku alluvusega ettevõtete tootmisjäätmetega;

laiatarbekaupade tootmise laiendamiseks, eriti seadmete ratsionaalsema kasutamise arvel ja kus see on võimalik ning otstarbekohane, nende toodete tootmise taastamise arvel, millede tootmine on lõpetatud.

Omahind on ettevõtte töö kvaliteedi tähtsaim näitaja. Omahinna tasemest oleneb ettevõtte kasumi suurus.

Toodangu omahinna analüüsi teostatakse omahinna plaanitaitmise aruandluse põhjal, mis sisaldab lõppkokkuvõtet kogu kauba toodangu alal (eraldades andmed võrreldava toodangu alal), samuti andmed üksikute pealiikide kohta.

Omahinna täitmise alal antud ülesannete analüüsimisel tuleb neid võrrelda toodanguüksuse tegeliku kulutusplaaniga üksikute elementide (artiklite) järgi. Eriti tuleb selgitada kulutuste suurus elementide järgi ühenimelise toodangu üksiktootele mitmesugustes ettevõtetes; ettevõtete poolt toorainete ja kütte kulutamise normidest kinnipidamist üksikule tootele; laost tootmisse väljaantava tooraine ja materjalide kontrolli seisukorda ja aruandlust, samuti tootmises ärakulutatud toorainete aruandlust; osakonna ja tehase üldkulutuste eelarvete täitmist üldsummades ja toodanguüksuse järgi.

Analüüsi kokkuvõtted peavad kaasa aitama nende põhjuste kõrvaldamises, mis takistavad omahinna alandamist ja tootmise edasist suurendamist.

Rentaabluse ja akumulatsiooni analüüsimisel tuleb neid võrrelda tegelikult saadud akumulatsiooniga ühes toodangu väljalaskmise ja realiseerimise plaani käiguga.

Tuleb hoolikalt kontrollida mittetootmise ja realiseerimise kadude (varguste, raiskamiste, viiviste, trahvide) mõjuvust rentaabluse ja akumulatsiooni alanemisele. Eriti tuleb kontrollida, kas väljalaskehinnad on õigesti määratud. Seejuures tuleb arvesse võtta, et kohaliku tööstuse üksikute toodete väljalaskehinnad kinnitatakse kohapeal.

Nende näitajate analüüsi põhjal tuleb välja töötada ettepanekud, mis on suunatud ettevõtte tegevuse rentaabluse tõstmisele, akumulatsiooni suurendamisele ning kahjumite vähendamisele ja likvideerimisele.

Ettevõtte finantstegevuse tagajärgede ja finantsolukorra analüüsimisel tuleb kindlaks teha:

oma käibevahendite olemasolu võrreldes plaaniga ja plaanist kõrvalekaldumise põhjused;

kauba materiaalsete väärtuste tegelike jääkide vastavus kindlaksmääratud normatiividele üksikute artiklite järgi. Põhjused, mis on tinginud tegelike jääkide kõrvalekaldumise normatiividest;

kas eelarvelised finantseerimissummad on kasutatud vastavalt neile otsarvetele, milleks nad on määratud;

kas ettevõtte on kindlustatud Riigipanga krediitidega;

kas käibevahendid on kasutatud õigesti ja kas neid on suunatud väljaspool plaani olevate kahjumite katmiseks, kapitaalehituste vajadusteks jne.;

debitoorse-kreditoorse võlgnevuse seis;

kohustuste täitmine eelarve vastu.

Rajooni kohaliku ettevõtete alal tuleb eriti kontrollida kasumist eraldamiste kandmist rajooni eelarvesse elamute ehitamise, kultuur-olustikuliste vajaduste ja heakorra arvele; samuti kasumist eraldamiste kandmist oblasti rajoonitööstuse arendamise fondi.

Nende selgitatud küsimuste põhjal on rahandusorganid kohustatud koostama ettepanekud:

üle normatiivi olevate tagavarade kiiremaks likvideerimiseks;

allikate leidmiseks puuduvate käibevahendite täiendamise või nende vahendite ülejääkide äravõtmise alal;

kohustuste täitmise kindlustamise alal eelarve vastu.

Finantsaparaadi kohustused kasumist eelarvesse eraldamiste sissenõudmise alal

Tööd, mis on seoses kasumist eelarvesse eraldamiste sissenõudmisega, teostatakse finantsaparaadi mitmesuguste lülidega, kes sooritavad:

a) arveldusi kasumite plaanijärgsete määramiste ja eelarvesse eraldamiste kohta;

b) arveldusi tegeliku kasumi ja tegelikust kasumist eelarvesse eraldamiste kohta;

c) maksete sissenõudmist eelarvesse ja sissenõutud summa arvestamist.

Kaks esimest funktsiooni teostatakse rahvamajanduse finantseerimise osakondade ja inspeksiooni poolt, kolmas — riigitulude osakondade ja inspeksiooni poolt.

NSVL Rahandusministeeriumi juhised rahandusorganite poolt kontrolli organiseerimise korra kohta kasumist eelarvesse eraldamiste üle näevad ette järgmised kohustuste jaotused finantsaparaadi üksikute lülide vahel:

Liiduvabariikide rahandusministeeriumid riigitulude valitsustele panakse:

a) kasumist eraldamise maksete sissenõudmine liidu eelarvesse ministeeriumide ja peavalitsuste jaotuskorralduste järgi;

b) kasumist eraldamiste maksete sissenõudmise vahetu juhtimine vabariiklikku eelarvesse (arvestatud ja laekunud summade arvelevõtmine, viiviste arvestamise õigsuse ja tähtaegsuse jälgimine, vajalikel juhtumel vastuvaidlematu sissenõudmise abinõude rakendamine, kasumist eraldamiste ümberarvestuste teostamine tööstusharude finantseerimise osakondade materjalide järgi, maksjate avalduste läbivaatamine maksete ajatamiseks ja pikendamiseks tööstusharude finantseerimise osakondade otsuste põhjal, aruanete koostamine laekunud maksete üle ministeeriumide, peavalitsuste ja ettevõtete järgi);

c) vabariigi rahandusorganite tööde kontrollimine kasumist eraldamiste sissenõudmise alal liidu, vabariiklikku ja kohalikku eelarvesse.

Autonoomsete vabariikide rahandusministeeriumide riigitulude osakonnad, krai ja oblasti rahandusosakonnad on kohustatud:

a) teostama kasumist eraldamiste sissenõudmist liidu- ja vabariiklikku eelarvesse ministeeriumide ja peavalitsuste jaotuskorralduste põhjal ja oblasti (kraide, ANSV) eelarvesse kooskõlas kvartaalide kinnitatud eelarvetega (arvestatud ja laekunud summade arvelevõtmine, vajaduse korral vastuvaidlematu sissenõudmise abinõude rakendamine, kindlaksmääratud aruandluse koostamine);

b) teostama kasumist eraldamiste ümberarvustusi oblasti (kraide, ANSV) eelarvesse rahvamajanduse finantseerimise osakondade materjalide järgi;

c) läbi vaatama maksjate avaldusi maksete ajatamiseks ja pikendamiseks oblasti (krai, ANSV) eelarvesse rahvamajanduse finantseerimise osakondade otsuste põhjal;

d) kontrollima vabariigi, krai ja oblasti rahandusorganite tööd kasumist eraldamiste sissenõudmise alal liidu, vabariiklikku ja kohalikku eelarvesse.

Linna ja rajooni rahandusosakondade riigitulude inspeksioonid teostavad:

a) kasumist eraldamiste sissenõudmisi (arvestatud ja laekunud summade arvelevõtmine, vajaduse korral vastuvaidlematu sissenõudmise abinõude rakendamine, kindlaksmääratud aruandluse koostamine): liidu-, vabariiklikku ja oblasti eelarvesse — kõrgemalseisvate rakendusorganite korralduste järgi; linna (rajooni) eelarvesse — linna (rajooni) rahandusosakon-

dade rahvamajanduse finantseerimise inspeksiooni korralduste järgi, kus aga rahvamajanduse finantseerimise inspeksioon puudub — kooskõlas eelarve inspeksiooni korraldustega;

b) kasumist eraldamiste ümberarvestusi linna (rajooni) eelarvesse rahvamajanduse finantseerimise inspeksiooni (või eelarve inspeksiooni) materjalide järgi;

c) maksjate avalduste läbivaatamisi maksete ajatamiseks ja pikendamiseks linna (rajooni) eelarvesse rahvamajanduse finantseerimise inspeksiooni (või eelarve inspeksiooni) otsuste põhjal.

Liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide rahvamajanduse harude finantseerimise osakondadele, krai ja oblasti rahandusosakondadele pannakse peale kohustus:

a) koostada kasumist eraldamiste maksete määramiste alal aasta ja kvartaalide aruanded ministeeriumide ja ametkondade järgi (alluvuse järgi);

b) teostada bilansi aruandluse andmete põhjal arveldusi tegelikult kasumilt ja sellest kasumist eelarvesse eraldamisi;

d) kontrollida akumalatsiooniplaani täitmist ja kasumist eelarvesse eraldamiste tasumise õigeaegsust;

e) läbi vaadata maksjate avaldused maksete ajatamiseks ja pikendamiseks ning teha nende kohta otsused.

Linna ja rajooni rahandusosakondade rahvamajanduse finantseerimise inspeksioonile ja eelarve inspeksioonile (linna (rajooni) rahandusosakondades, kus finantseerimise inspeksioon puudub) on tehtud ülesanded:

a) koostada linna (rajooni) alluvusega organisatsioonide ja ettevõtete järgi aasta ja kvartaalide määramiste aruanded kasumist eraldamiste maksete alal;

b) teostada bilansi aruandluse andmete põhjal arveldusi tegelikult kasumilt ja kasumist eraldamisi linna (rajooni) eelarvesse;

c) teostada kontrolli akumalatsiooniplaani täitmise ja kasumist linna (rajooni) eelarvesse eraldamiste tasumise õigeaegsuse järgi;

d) läbi vaadata maksjate avaldused maksete ajatamiseks ja pikendamiseks linna (rajooni) eelarvesse ja teha nende kohta otsused.

Kuid oleks küll ebaõige arvata, et finantseerimise ja rügitulude aparraadi kohustused on teravalt lahkuminevad ja üheski osas ei puutu kokku. Vastupidi, mõlema aparraadi töö on tähtsaimatel aladel tihedas vastastikusel siduvuses. Võtame näiteks maksete ümberarvestused tegelikult kasumilt. Selles töös, nagu juba tähendatud, on kolm järjekordset etappi:

a) tegeliku kasumi kindlakstegemine, mis organisatsiooni poolt on saadud antud ajavahemiku eest; b) kasumist eraldamise summa kindlaks-

tegemine tegelikult kasumilt ja c) tegelikust kasumist eelarvesse arvestatava eraldamiste summa võrdlemise plaani järgi tasumisele kuuluva summaga ja juurdemaksu või ülemaksu määra kindlakstegemine.

Esimest kaks töötappi täidetakse finantseerimise aparadi poolt, kolmas — riigitulude aparadi poolt.

Need mõlemad aparadid teostavad majandusorganite ja ettevõtete kohustuste täitmise kontrolli maksete alal eelarvesse: esimene teostab sellist kontrolli majandusorganite aruannete ja bilansside kontrollimise protsessis, teine — oma raamatupidamise ja operatiiv-aruandluse andmete põhjal.

Ettevõtte majandusliku ja finantstegevuse tulemuste analüüsimine kuulub finantseerimise aparadi põhifunktsioonide hulka, kuid real juhtumeil, mis on tingitud organisatsiooni poolt kohustuste täitmise käigust maksete alal eelarvesse, on riigitulude aparat kohustatud enda poolt teostama ettevõtte majandusliku ja finantstegevuse analüüsimist ning avastama puudused tema tegevuses, mis takistavad kohustuste õigeaegset täitmist eelarve vastu.

Kohustuste õige ühendamine finantsaparadi üksikute lülide töös kasumist eraldamiste sissenõudmise alal on selle töö eduka läbiviimise organiseerimise tingimuseks.

SISUKORD

	lk.
Sissejuhatus	3
Kasumist eraldamiste süsteem majandusliku ülesehitamise mitmesugustel etappidel	4
Kehtiv praktika kasumist eelarvesse eraldamiseks	7
a) kasumist eraldamiste maksjad	7
b) eelarvesse kandmisele kuuluvate kasumist eraldamiste määr ja tasumise kord	10
c) maksete ümberarvestus eelarvesse tegelikult kasumilt	14
d) linna ja rajooni ettevõtete kasum	24
Eelarvesse laekuvate maksete üle kontrollimise kord	26
Organisatsioonide ja ettevõtete aruannete ja bilansside analüüs ning kontrollimine	32
Finantsaparaadi kohustused kasumist eelarvesse eraldamiste sissenõudmise alal	39

Hind Rbl. 12.—

A16490

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00538514 3